www.snnovine.com

СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ

Број 49. ▪ Будимпешта, 9. децембар 2021. ▪ XIII година

3. СТРАНА

Министри културе о филмској индустрији

Солистичко вече Бранке Башић

6. СТРАНА

12. СТРАНА

Фото-изложба Ђорђа Шибалина

Ловрани посетили Барању и Толну

10. СТРАНА

ПОЛИТИКА

Млади и национални идентитет

Убудуће почетак школске године уз српску химну

Имајући у виду улогу образовно-васпитних установа, а ради развијања националног идентитета ученика, као и свести и осећања припадности Републици Србији, предложено је да се на посебан начин обележи почетак образовно-васпитног рада у предшколским установама, основним и средњим школама – извођењем химне Републике Србије.

Ставом из поднаслова овог чланка Министарство просвете, науке и технолошког развоја у својству предлагача измена и допуна Закона о основама система образовања и васпитања који је у скупштинској процедури, образлаже жељене корекције кровног прописа којим се уређује предуниверзитетски систем. Ако тај предлог буде усвојен, идеја просветног врха да школска година почиње химном „Боже правде" биће и законом утемељена обавеза, мада је и на нивоу препоруке већ општеприхваћена и реализована прошлог септембра.

– Сматрам да је то веома значајно с аспекта очувања идентитета, припадности држави у којој живимо, али и са аспекта едукације и педагошког приступа. Желимо да идеју која је прошлог септембра наишла на доминантно одобравање инкорпорирамо у законодавни оквир. Химна је један од најзначајнијих државних симбола, интонирати „Боже правде" у школи је нешто најприродније, што нажалост нисмо имали у претходним годинама, па и деценијама – сматра Бранко Ружић, министар просвете, науке и технолошког развоја, који је уверен да неће бити кршења ове нове одредбе закона, а тиме ни разлога за евентуалне санкције.

Али, више него за измене просветних прописа, јавност је, чини се, заинтересована за (не)мењање школског календара, на које никако да се стави тачка. Епидемијски показатељи потврђују да образовни систем није место преношења вируса корона. У току прошле седмице није било ни 0,15 одсто заражених ученика од укупног броја деце школског узраста, а у скоро 80 одсто свих одељења основних и средњих школа није било регистрованих случајева инфекције код ђака. Прво полугодиште треба завршити према плану, што значи и оцењивање и закључивање оцена, а и на зимском распусту, од 31. децембра (од 24. децембра у Војводини) треба поштовати мере заштите од ковида 19.

Истичући ове податке, Бранко Ружић, министар просвете, науке и технолошког развоја, јуче је у телевизијском гостовању појаснио епилог вишеседмичне дебате у медијима о евентуалним изменама школског календара, којих неће бити према званичној одлуци с последњег заседања Кризног штаба. Да је та одлука једногласна, истиче Ружић, као и да представници просветног система у штабу нису били против предлога здравственог дела тог тела, који је најреферентнији и најпозванији да оцени каква је епидемијска ситуација.

Као што смо већ извештавали, ослањајући се на званичне податке које Министарству просвете доставља Институт за јавно здравље „Др Милан Јовановић Батут" и уочавајући континуирани пад броја новооболелих међу децом школског узраста од почетка новембра, и Ружић је јуче напоменуо да је од почетка школске године ова седмица тек друга заредом да се у свим локалним самоуправама примењује први модел наставе, то јест непосредан рад ученика и наставника у школским учионицама. ■

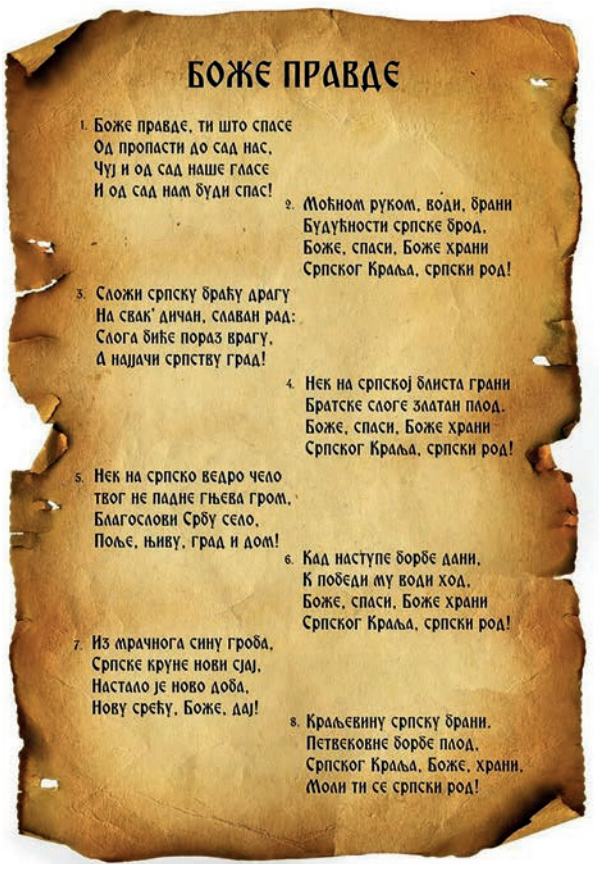

Сеоба из Србије не престаје

Око 40.000 Срба лане добило боравак у ЕУ

Упркос пандемији вируса корона, више од 40.000 грађана Србије добило је током 2020. године прве боравишне дозволе у земљама Европске уније, а највише их данас живи или ради у Немачкој, говоре најновији подаци Европске агенције за статистику.

Како се наводи у саопштењу *Евростата*, реч је о дозволама које земље чланице Европске уније издају држављанима земаља које нису у унији – најчешће због запошљавања, спајања породица и образовања. Ове боравишне дозволе немају везе с пословним или туристичким посетама за које, у складу с визном либерализацијом, није потребна посебна дозвола уколико посета траје до 90 дана.

Бројке, наиме, показују да су током прошле године 40.872 грађанина Србије добила прве боравишне дозволе у ЕУ. Немачка је и даље најпожељнија дестинација за емиграцију, о чему сведочи и 15.385 издатих боравишних дозвола, а за њом следе Хрватска, која је само током прошле године издала 7360 дозвола за боравак, Аустрија (3276), Словенија (2497) и Словачка (2300). У ове бројеве не улазе радници „на црно", који по три месеца бораве и раде у некој од земаља Европске уније, враћају се у Србију како не би прекорачили трајање „туристичке" визе, да би потом поново отишли у ЕУ да раде.

У *Евростатовом* извештају наводи се да је боравишне дозволе у ЕУ први пут добило и више од 30.000 становника Косова, од којих половина данас живи у Немачкој. Спољне миграције нису карактеристичне само за нашу земљу – током протекле године више од 35.000 грађана Босне и Херцеговине добило је боравишне дозволе, а највећи број (око 11.600) преселио се у Хрватску, око 9000 отишло је у Немачку, док је 8500 њих емигрирало у Словенију. Грађанима Албаније одобрено је више од 37.000 првих боравишних дозвола, највише у Италији, Немачкој и Грчкој, а држављанима Северне Македоније више од 16.000, од чега половина у Немачкој.

Чињеница да је само током протекле године више од 40.000 становника Србије отишло из земље потврђује невеселе прогнозе УНДП-а да је Србија једна од десет земаља света у којима се број становника смањује највећом брзином. Ако се има на уму да је само на основу негативног природног прираштаја Србија за десет година изгубила 384.858 становника, да је у претходној години умрло скоро дупло више људи него што се родило, а да се више од 40.000 иселило, постаје јаснија прогноза демографа и статистичара да дневно губимо 260 становника. Демографска статистика каже да 32 од 233 државе на свету бележе пад броја становника, а 18 земаља има негативан природни прираштај. Поражавајућа је чињеница да се од тих 18 држава, само 13 се суочава и с негативним природним прираштајем и с миграцијама, а међу њима се налази и Србија. ■

САРАДЊА

Разговори у Влади Србије

Петковић и Пинтер о ситуацији на Косову и Метохији

Директор Канцеларије за Косово и Метохију Петар Петковић разговарао је крајем прошле недеље са амбасадором Мађарске у Србији Атилом Пинтером о току дијалога Београда и Приштине и перспективама за наставак разговора у Бриселу. Од стране домаћина је посебно истакнут значај именовања мађарског генерала Кајарија за челника КФОР-а.

Атила Пинтер и Петар Петковић

Петковић је на почетку састанка оценио да је искрено пријатељство српског и мађарског народа, као и сарадња наше две државе у свим сферама, посебно економским, на највишем нивоу до сада.

Он је саговорника упознао са последњом рундом разговора у Бриселу, истакавши да је приштинска делегација поново наставила са праксом опструирања дијалога, одбивши да разговара о формирању Заједнице српских општина, а овога пута и о питањима која се тичу енергетике, што српска страна тренутно сматра ургентним питањима.

- Због неодговорног понашања Приштине, изостали су директни разговори две делегације, већ су само одржани билатерални разговори са специјалним представником Европске уније за дијалог Београда и Приштине Мирославом Лајчаком – навео је Петковић.

Директор Канцеларије за КиМ изразио је задовољство што је у овако озбиљним моментима по безбедност на КиМ дужност команданта КФОР-а преузео бригадни генерал мађарске војске Ференц Кајари, који ће, како је навео, сигурно бити посвећен очувању мира и стабилности на Косову и Метохији.

Он је посебно скренуо пажњу на недавну опасну изјаву Аљбина Куртија о стварању Велике Албаније, што представља директан позив на дестабилизацију прилика у покрајини, али и у целом региону.

- Београд ће остати доследно опредељен за наставак дијалога са Приштином, јер је то једини разуман и делотворан начин решавања несугласица, али је неопходно да Приштина престане да обезвређује досадашње резултате бриселског дијалога, пре свега у делу који се односи на формирање Заједнице српских општина – поручио је Петковић. ■

Маја Гојковић посетила Будимпешту

Потписан меморандум два министарства културе

Потпредседница Владе Србије и министарка културе и информисања Маја Гојковић састала се у Будимпешти прошле недеље са министром за људске ресурсе Мађарске Миклошем Кашлером. Они су том приликом потписали Меморандум о разумевању у филмској индустрији.

Меморандум ће, како се наводи у саопштењу, омогућити заједничке пројекте, као и снимања филмова и серија који се односе на важне догађаје и личности из заједничке историје, које спајају два народа.

Гојковићева је истакла да су „односи две земље на историјском нивоу, о чему сведочи и споразум о стратешком партнерству, као и да сарадња у култури заслужује посебну пажњу". Кашлер је такође указао на чињеницу да су културне везе између Срба и Мађара одличне и да посебно захваљује својој гошћи на посети, упркос пандемији.

Гојковићева и Кашлер су истакли да данашње потписивање Меморандума о разумевању у филмском сектору потврђује обострани интерес за ширење сарадње у области филма између две земље, с обзиром на значај који обе државе придају развоју и промоцији филмске уметности.

Кашлер је споменуо важност развијања сарадње у филмској индустрији, указујући на то да је Мађарска ову индустрију у последњих 15 година, а да заједничка историја и повезаност у култури заслужују да се раде заједнички пројекти. У том контексту, Гојковићева и Кашлер су разговарали и о могућности заједничких пројеката о историјским личностима које повезују Србију и Мађарску. Похвалили су чињеницу да ће се у Мађарској ускоро снимати серија о Јаношу Хуњадију (Јанку Сибињанину), у оквиру које ће бити и епизода о Београду, што може бити прилика за сарадњу и снимање неких сцена и у Београду, закључили су саговорници.

Маја Гојковић је напоменула да је Србија посвећена развоју филмске индустрије и да је управо по угледу на Мађарску увела подстицајне мере којима је привукла и стране инвеститоре. То је, како је истакла, створило предуслове да се у последњих неколико година у Србији снима велики број филмова и серија, углавном стране продукције. ■

Миклош Кашлер и Маја Гојковић

СКУПОВИ

Са заседања српских представничких тела

Конкурси били и остали главни извори финансирања

Крај календарске године је по традицији период када српске самоуправе сумирају остварене резултате у протеклих дванаест месеци и креирају планове рада за предстојећи период, па је тако ових дана било и међу Србима у неколико насеља на југу Мађарске.

Нада Малбашки

Сегединска српска народносна самоуправа у Сегедину одржала је своју седницу 30. новембра, којом је председавала Нада Малбашки. На конкурс Фонда „Бетлен Габор" поднето је десет пријава, од којих је девет у сфери културе. Међу планираним пројектима истичу се прослава Савиндана, одржавање седнице поводом пролећних избора, а у наредној години планира се прирећивање Српског бала, као и одржавање помена и присећања на погинуле и преминуле у Првом светском рату.

Сегединци су конкурисали и за прирећивање другог по реду „Дечјег кампа српског језика, спорта и традиције", пошто је први успешно одржан између 9. и 13. августа.

Поднета је и молба за реновирање подрумског дела зграде Црквене општине, како би тај простор био оспособљен за омладински клуб са библиотеком.

Разговарало се и о пружању подршке Српској основној школи и Српском забавишту у Сегедину. Малишани и основци, предвођени својим педагозима, крајем ове, као и следеће године, могу да рачунају на помоћ и поклоне Сегединске српске самоуправе. Наиме, ускоро ће Материце, прослава Св. Николе, као и прославање Божића и Светог Саве. Посебно ваља истаћи да је српска самоуправа током „Српског бала", одржаног у октобру, продавала томболу. Приход од томболе намењен је за куповину народних ношњи за мале фолклораше у Сегедину, са којима ради Перица Дунаи, уметнички руководилац подмлатка дешчанског Културно-уметничког друштва „Банат". Ношње су наручене и ускоро, у фебруару, треба да стигну.

Такође, пажња је била посвећена и одржавању сегединског српског православног гробља, а истакнута је и важност потписивања уговора о сарадњи са Самоуправом Срба у Ференцварошу.

У парохијском дому у Новом Сентивану одржана је седница тамошње месне Српске самоуправе. Заседањем је председавала Теодора Крунић Дунаи, председница, која је присутне чланове информисала да је пристигла молба везана за куповину нове дарохранилнице, за шта ће ово тело издвојити 90.000 форинти.

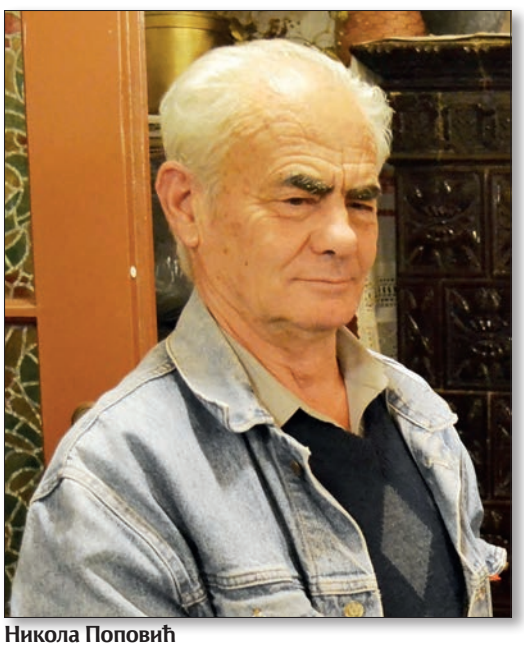

Никола Поповић

Самоуправа Срба у Новом Сентивану је конкурисала код Фонда „Бетлен Габор", а међу планираним пројектима, за које је тражена материјална подршка, налази се прослава Светог Саве, прослављање великогоспојинске храмовне славе и одржавање српских игранки, тј. „плесачница".

Самоуправа Срба у Новом Сентивану конкурисала је и у циљу обезбеђивања новчаних средстава за даљу обнову парохијског дома. Већ и до сада пуно тога је урађено на згради, међутим, сада је на реду изолација зидова и пода трошног објекта.

Самоуправа Срба у Липови је 22. новембра одржала своје последње заседање у овој години, на којем је изашла у сусрет својим бирачима. Слично ранијим годинама, учинила је то у друштву месне немачке народносне самоуправе и већинског посланичког тела. Извештај о раду у 2021. поднео је Никола Поповић, председник месне Српске самоуправе, који је подвукао да је то тело сходно материјалним могућностима и епидемиолошкој ситуацији успело да спроведе програме које је зацртало на старту године. Ради се о достојној прослави храмовне славе Иваньдан, а ту су и одласци на храмовне славе у Мохач, Мајш и Мађарбоју.

Теодора Крунић Дунаи

Самоуправа Срба је материјално подржала и прославу шарочке храмовне славе - Свети великомученик Димитрије, као и објављивање 18. броја „Барањских свезака". Говорећи о планираним програмима за 2022. годину, Поповић је нагласио да ће Срби у Липови и убудуће наглазак стављати на одржавање традиционалних програма, прослављање верских празника, помагање издања, прославе храмовне славе у Шароку итд.

Пошто је Српска самоуправа конкурисала за обнову крста, који се налази у порти цркве, а посвећен је погинулима у Првом светском рату, малобројна српска заједница се нада да ће материјалном подршком од Уреда премијера и Фонда „Бетлен Габор", успети да реализује тај пројекат.

Седницом Српске самоуправе у Дески, за коју је владало прилично скромно интересовање, председавао је Кристифор Брцан. У склопу прегледа активности у протеклом периоду, најпре се разговарало о 26. „Банатском сабору". Трошкови исхране и озвучења били су измирени захваљујући конкурсним средствима, али се поново јавио стари проблем – финансирање путних трошкова учесника „Банатског сабора". Донета је одлука да се наредне године ова манифестација са почетка новембра премести за крај августа. Тиме би се смотра прикључила „Ајваријади", „Фолк фесту" и „Дечјем фолклорном фестивалу".

Председник ССД је присутне информисао и о реконструкционим радовима који су извршени на фасади парохијског дома, као и о фарбању прозора, а износили су 1,5 милион форинти. Средства за послове обезбеђена су путем конкурса. У наставку седнице дотакнуто је и питање уличних натписа на српском језику. Како се могло чути, табле су готове, ускоро треба да се испишу називи, а постављање је планирано током пролећа. Говорило се и о неадекватном искоришћавању закупљеног простора у „Дешчанском огледалу", који издаје локална самоуправа села.

У склопу седнице пажња је била посвећена и прослави преображењске храмовне славе, као и реконструкцији месног српског православног храма. Истакнуто је да је Дешчанска српска самоуправа посредовала у обезбеђивању конкурсних средстава, тј. 15 милиона форинти, од којих је већ извршена хидроизолација зидова и измена прозора. Дешчани су се показали успешним на конкурсима, па ССД у овом насељу тренутно располаже износом од седам милиона форинти, од којих је пет добијено путем разних конкурса.

П. М.

Кристифор Брцан

Поклоничко путовање

ПУТОПИС

Ловрани и Ковинчани обишли Барању и Толну

У организацији Ловранског удружења за очување и неговање традиције и културе, шеснаесточлана група поклоника из Ловре и Српског Ковина, предвођена Љубомиром Алексовом, председником ове организације и Игором Русом, водичем, боравила је на дводневном поклоничком путовању, током којег је посетила културно-историјске и верске споменике жупанија Барања и Толна.

Поклоници из Ловре и Српског Ковина најпре су боравили у Батосеку, где су се код крсног знамења, постављеног близу места где је некада постојала светогеоргијевска српска православна црква, присетили светиње која је саграђена 1775. године, а срушена 1958. године.

Ловране и Ковинчане је у Батосеку дочекало и једно изненађење. Наиме, један мештанин, који је угледао групу поклоника са Чепелске аде код Часног крста, позвао је вернике у своју кућу. Испоставило се да је управо тамо некада стајала древна светиња, посвећена Св. великомученику Георгију. Део степеница од богомоље је опстао, па се присутнима пружила прилика да погледају делић „остатка" некадашњег светог храма у Батосеку и уживају у присећањима и причама свог непредвиђеног домаћина.

Из малене варошице, пут је поклонике водио у Сечуј. У насељу где је од 1697. до 1702. године боравио патријарх Арсеније III Чарнојевић, који је ту желео да сагради српски манастир и отвори школу на српском језику, парохијане и парохијанке са Чепелског острва дочекала је историчар Цвета Вуковић, старатељ месног српског православног храма. Она је детаљно упознала своје госте са историјатом цркве, која је посвећена Преносу моштију Светог оца Николаја у Бари, а саграђена је средином XVIII века.

Врсни истраживач прошлости Сечуја је, наравно, говорила и о бројним историјским догађајима, који се везују за ово насеље, а међу њима истакла је да је у Сечују 1700. године одржан црквено-народни сабор, на којем је патријарх Арсеније Чарнојевић завладичио Данила Петровића Његоша.

Након боравка у Сечују, шеснаесточлана група поклоника се упутила ка Мохачу, а пре тога је скренула десно и стигла до Млина Св. Николе. Последњи водени млин, који је некада био власништво бројних српских породица, 2007. године откупио је Норберт Бугарски. Овај вредни младић је са својом породицом у потпуности реновирао млин, који је као „Млин Св. Николе" 2010. године освећен.

О историјату воденице и ове, сада већ слободно можемо рећи, нове етнолошко-музејске и туристичке локације, говорио је власник млина, који је у међувремену и званично стекао диплому школованог млинара - воденичара. Он је своје госте послужио лепињама, које је сам испекао, као и другим укусним специјалитетима. Поклоници су заиста уживали у гостопримству Норберта Бугарског и чаролијама које је нудио млински комплекс.

Наредна станица Ловрана и Ковинчана био је Музеј „Дорођа Канижаи" у Мохачу. Сарадници ове музејске установе, превођени Андрејом Колутац Хасановић, директорком институције, за своје госте приредили су изненађење. Наиме, на самом улазу дочекали су их ракијом. Наравно, након срдачне добродошлице уследио је и обилазак музеја, у којем се чува веома вредна етнографска, музејска грађа сакупљена не само у Мохачу и околини, већ и у целој држави.

Музеј „Дорођа Канижаи" је проглашен такозваним базичним музејем за јужнословенске мањине, а за његов развој и уздигнуће веома је много учинио данас већ, нажалост, покојни Ђуро Шарошац, дугогодишњи директор ове установе, неуморни истраживач прошлости и сакупљач старина у кругу Срба и Хрвата у Мађарској. У музеју се налази веома богат етнографски материјал српског народа, од икона, текстила, фотографија, звучних снимака итд. Сви, који су заинтересовани за прошлост српског народа у Мађарској, у овој институцији пуно тога могу да нађу и да истражују.

Недалеко од музеја налази се српска православна црква посвећена Духовима. У порти светиње су седишне просторије мохачких Срба. У друштву Зорице Степанов, потпредседнице Мохачке српске самоуправе и руководиоца месне Српске читаонице, Ловранима и Ковинчанима пружила се прилика да погледају месни српски православни храм, саграђен 1752. године, као и обновљене клупске просторије. Пошто је у Српском клубу управо текла дегустација вина, и гостима са Чепелске аде указала се могућност да окусе златне капљице мохачког виногорја.

То је била својеврсна увертира за следећи програм, када је стварно уследила дегустација вина и то у подруму чувеног виноградара Золтана Хорвата.

Након што су дегустирали златне капљице Винске куће и терасе „Планина", весели путници су кренули у Харкањ где су имали заказан смештај.

Сутрадан, поклоници су у јутарњим часовима кренули за манастир Грабовац, како би молитвено присуствовали аранђеловданској храмовној слави – празнику архангела Михајла. Свету архијерејску литургију служио је епископ будимски Лукијан.

По окончању молитвеног празновања Аранђеловдана, група поклоника са Чепелске аде, као и остали верници, били су позвани на агапе и угошћени од стране јеромонаха Митрофана и сестринства, монахиње Софије и монахиње Варваре. Група поклоника обишла је овом приликом цео манастирски комплекс, а посебно се дивила макетама које су смештене у стражњем делу манастира.

Дводневно путовање верника суфинансирали су Уред премијера и Фонд „Бетлен Габор".

П. М.

КУЛТУРА

Солистичко вече Бранке Башић

Музичке вредности које је време потврдило

У оквиру Фестивала „Јесен у Српском венцу", у пештанском Текелијануму је одржан концерт Чипљанке Бранке Башић, на коме је ова позната интерпретаторка народних песама и етномузиколог, представила свој нови албум „Мој Чип".

Једноипочасовно музичко вече испунила је прекрасна музика, уз занимљиве музичке обраде, освежене Бранкиним духовитим причама и анегдотама.

„Неким песмама сам дала крила да полете далеко, неке сам оставила у њиховом гнезду!", рекла је Бранка.

У име Културног и медијског центра „Српски венац", госте и извођаче поздравио је Митар Кркељић и пренео публици мишљење др Габора Ередића о Бранки Башић и њеном певању.

Посетиоцима се затим обратила уметница и испричала своју интересантну причу о настанку албума. Српску музику је упознавала од малих ногу, слушајући православне литургије и песме које су певали мештани Чипа: тетка Марија (Petrovics Szávóné Mály Mária), Жига бачи (Zsifkó Assabiny) и Љуба нени (Nikolics Sándorné Assabiny Ljubica). Њихови напеви у оригиналу чувају се за успомену, а публика је у току концерта имала прилику да их чује и сазна како су се Бранкине песме некада певале.

Прва песма, којом Бранка Башић отворила концерт, „Удовичин жал", већ одавно је позната публици и радо је певуше многи чланови српске заједнице. Изводи је уз изузетну музичку пратњу Слободана Вертетића на хармоници. „Ово је прва песма која је добила крила, позната је од Будимпеште до Београда, на великим и малим сценама. Она ми је најомиљенија, прирасла ми је срцу. Кад би требало да се представим само једном песмом, то би сигурно била ова", рекла је Бранка.

Једна за другом низале су се песме: „Јахорина планина" и „Ој, Јоване", песма од 16 строфа, у трајању од 9 минута. Затим песме: „Вију ветри", „Кладило се", „Имао сам", „Ђурђевданска кишица", „Седамдесет и два дана". Песме једна лепша од друге, свака пропраћена интересантном причом или анегдотом, у интерпретацији талентоване певачице, која у себи носи и глумачки таленат. Бранкин пријатан глас пратио је изврстан седмочлани оркестар. Последњаом народном песмом са елементима попа „Ој, јаворе", испуњеном дугачким инструменталним деловима, у којој се инструменти нижу један за другим, стварајући савршено јединство, концерт је завршен у великом стилу. У дивном складу смењивали су се и надопуњавали хармоника, саксофон и кларинет, фрула и кавал, тапан и тарабука, електрична соло и бас гитара, тамбурица и контра тамбура.

Оркестар који је пратио Бранку Башић, чинили су Слободан Вертетић - хармоника, Михаљ Ђерђ - жичани инструменти, Бенце Бабчан - дувачки инструменти и контра тамбура, Кристијан Родек - тамбура и тарабука, Атила Гера - кавал, Атила Борош - бас гитара и Михаљ Ђерђ (млађи) - тапан.

Финансијска средства за одржавање ове манифестације обезбедила је Фондација „Бетлен Габор".

К. П.

ПЕСМЕ КАО ЧУВАРИ ТРАГОВА ПРОШЛОСТИ

„Настанак овог албума обухвата период од 2008-2015. године, када сам у свом родном Чипу, међу српским становништвом, почела да сакупљам народно музичко благо, да би касније, из те фолклорне грађе, написала и на Музичкој академији 'Франц Лист' у Будимпешти, одбранила свој дипломски рад на тему 'Народне песме Срба у Чипу'. Због моје везаности за српско порекло, лепих успомена из детињства и знатижеље према прошлости, пожелела сам да оживим ову ризницу сакупљених народних песама, обрадим је са научног аспекта и уградим у своју уметност. Тако се родила идеја да направим албум. Међутим, моја склоност ка експериментисању, немиран стваралачки дух и потреба за откривањем новог, не би могли потпуно да се задовоље једним издањем састављеним искључиво од аутентичне народне музике. Због тога сам се определила за обраду народних песама, које су настале на основу мојих досадашњих музичких искустава. Неким песмама сам дала крила да полете далеко, неке сам оставила у њиховом гнезду! Годинама сам неговала тај, за мене посебно драг, звучни материјал, који сам с времена на време преслушавала и упијајућу га, пуштала да се у мени обликује баш као што је током протеклих векова преживео у народу, у мом селу, преносећи се усменом традицијом, а пре свега срцем. Ове песме чувају трагове прошлости, духовни свет, осећања и успомене српског народа у Чипу, и надам се да ће овај мој албум наставити да преноси истинске вредности потврђене у времену", рекла је Бранка Башић за наш лист.

ДР ГАБОР ЕРЕДИЋ О УМЕТНИЧКОМ РАДУ БРАНКЕ БАШИЋ

„Верујем да ће свако, ко буде саслушао Бранкицин концерт, бити изненађен његовом посебном амбијенталном лепотом. Тај очаравајући звучни свет са албума, било да нас мами у мало место Чип, на Чепелској ади, или до Скадарлије у Београду, у једном тренутку као да нас милује бајковитим причама, или размрдава ватреним звуцима Балкана, оживљава новом животном снагом добро познате мелодије проткане смелим идејама и сазвучјима. И само што смо се оријентисали у простору, бивамо затечени новим узбуђењем у временској димензији, када се то заправо дешава, да ли у далекој или блиској прошлости или можда у садашњости? Одговор нам пружа Бранка Башић, која је стасала и сазрела у праву уметницу, којој је успело да све то обједини својом јединственом бојом меког звонког гласа, као и да све оживи својом појавом. На свом путу, она открива себе, своје родно место, корене, песме и музичке сараднике. Сада нам је у рукама њен албум, једно несвакидашње издање народне музике, које није у потпуности аутентично, нити је прави кросовер, већ је комбинација свега тога. Бранкина музичка свестраност није само последица трагања за сопственим путем, већ је одраз препознатог и прихваћеног двојног идентитета, који је тако својствен њеном бићу."

ФЕЉТОН

Др Драган Јаковљевић

Слобода и неслобода у стваралаштву Петра Милошевића (1)

Поводом смрти др Петра Милошевића, у овом броју започињемо серију анализа његових књижевних дела, из пера наших стручних сарадника. У неколико првих наставака овог фељтона, др Драган Јаковљевић са Универзитета ЕЛТЕ у Будимпешти, на коме је деценијама предавао и Милошевић, анализира паралелизам слободе и неслободе у његовом стваралаштву, са посебним акцентом на роман „Лондон, Помаз".

Петар Милошевић, српски писац из Мађарске, у готово свим својим романима бави се питањима која директно никада нису споменута, али која се у свести читаоца ипак намећу као централна: да ли је апсолутна слобода достижна и треба ли трагати за њом; где су границе слободе и неслободе у малим етничким заједницама; на којим постулатима почива и до којих граница сеже слобода аутора?

Милошевићева дела, а посебно роман „Лондон, Помаз", иако обојени дискретним, њему својственим хумором, својеврсне су карикатуралне хронике друштва које егзистира у привидној слободи, у последњих пола века, на европском тлу.

Имајући у виду услове у којима су кроз историју људске цивилизације настајала уметничка дела, али и учесталост мотива који се у њима јављају, може се закључити да су неке од главних особености уметничког стваралаштва, ма о ком периоду да је реч, стална борба против забрана или покушаја њиховог наметања, личне и колективне побуне против скраћених слобода и непрекидно промишљање о могућностима превладавања ограничавајућих околности. „Бог је човеку дао слободу да бира оно што је корисно или оно због чега ће страдати; оно по чему ће бити хваљен или због чега ће да се стиди", говорио је Свети Павле. Кажњен због помањкања вере и љубави да живи од свога рада, човек је од почетка своје земаљске историје стваралац, homo faber, који мора непријатељску природу, камен и трње, радом да претвара у плодну и питому животну околину. Према томе, први облик освајања слободе, права на индивидуални избор, у знаку је уношења светлости у непознато.

Први човек је пред собом имао јасан избор: да ли да послушан живи у блаженом незнању, поштујући ону „благо убогом, њихово је царство небеско" или пак да устане и побуни се због забрањеног воћа са стабла „познања добра и зла", скупо плаћајући слободу коју тако добија? Посматрано из угла читаоца, својеврсне дилеме, налик овима, имао је и Петар Милошевић, српски писац из Мађарске. Можда најупечатљивија раскршћа присутна су у његовом роману „Лондон, Помаз", најпре објављеном на српском, а потом и на мађарском језику.

У мноштву варијација, као фундаменталне нити, кроз овај роман се протежу питања: да ли је апсолутна слобода могућа; ако јесте, како је остварити; ако није, треба ли је уопште освајати? Ова питања и дилеме поставља себи, али их намеће и нама, бивши припадник (или врли поклоник) хипи покрета, који је шездесетих и седамдесетих година прошлог века освојио добар део планете, идејом да одговор на споменута питања може бити потврдан.

Ако вратимо поглед у историју, уочићемо да је током мукотрпног и дуготрајног савладавања препрека од стране уметника, на путу до освајања слободе за дела њиховог духа и ума, владајућа класа почела да увиђа да би већи степен слободе за ствараоце, за њу могао да значи и проналажење кључа који јој отвара врата за улазак у галерију бесмртних и сасвим могући останак у њој. Списатељске слободе тако су постале базични предуслов за избављење властодржаца од вечитог заборава. Дела слободних умова побеђују и саму смрт, јер би владари били сахрањени у вечити заборав, да их споменици учених људи не спречавају да умру. Сјајем њихових речи расветљују се подвизи; њиховим списима увећава се име; њиховим гласовима и њиховим похвалама узноси се слава изврсних људи.

Хумор, иначе, није особеност само овог књижевног дела Петра Милошевића. У роману „Вебсајт-стори", хумор је готово све време присутан, па и онда када писац илуструје особености језика и културе Срба у Мађарској.

Аутор се поставља као лице које је издвојено из колектива и на њега гледа са неком дозом сарказма. У свим примерима илустрације српске мањине, читалац је принуђен да се незадрживо насмеје. Хумор је даље присутан и у оним деловима текста, где се аутор осврће на верска питања, на однос вере и мањинског становништва. (По римокатоличком поимању, забране су подељене у две посебне заповести: једна забрањује да се пожели жена ближњега, а друга се односи на остала добра, на кућу, слуге и слушкиње, вола и магарца, док у православној интерпретацији све то спада под исту забрану и једну заповест – жена, заједно са волом и магарцем и осталим стварима.) Најзад, хумор је присутан у мноштву оних примера у којима аутор својим наивним стваралачким духом (наивни уметници) жели да ствара ново, нове облике, изразе, још неизговорено (Ветрић који га је мазнуо – уп. мазити – по лицу, донео му је у нос пријатан мирис).

(Наставак у следећем броју)

(НЕ)СЛОБОДА КАО ЦЕНТРАЛНА КАТЕГОРИЈА

Слобода и неслобода, које Милошевић ни у једном свом делу не спомиње директно, у роману „Лондон, Помаз" фигурирају као централне категорије. У свести читаоца присутне су све време, у различитим облицима. Понекад их уочавамо као сједињене и тешко одвојиве, али нам се неретко указују и наизменично, водећи нас својим правцима и кројећи животе главних јунака према себи својственим мерама.

СЛИЧНОСТИ ГЛАВНОГ ЈУНАКА И ПИСЦА

Не тако дуга „хипи фаза" дела наше цивилизације, доживела је свој наставак, а затим и гласни ехо у списатељским фазама Петра Милошевића али, чини се, и у његовом животу. Иако нема потврде да је дело „Лондон, Помаз" у потпуности аутобиографско, они који лично познају аутора, лако ће установити мноштво заједничких карактеристика главног јунака и писца: неке препознатљиве навике, особен начин размишљања, лична интересовања... Оно што би, такође, могло да поткрепи нашу сумњу да је Милошевић више писао о свом, него о Ичвичевом (име главног јунака романа) животу, јесте чињеница да се обојица вешто служе 'милошевићевским' хумором у комуникацији са читаоцем, а посебно онда када му сугеришу с коликом лежерношћу треба посматрати и прихватати овај свет, па и себе у њему.

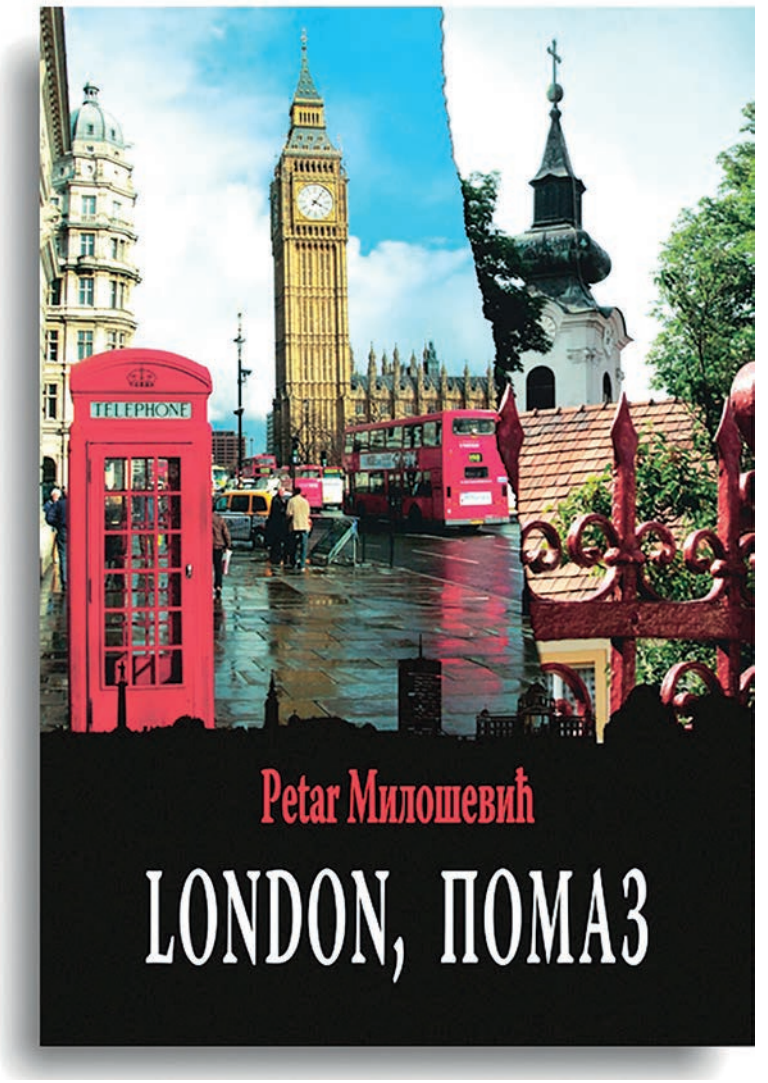

УМЕТНОСТ

Како је настала чувена слика Паје Јовановића (1)

Аутентично уметничко сведочанство о Великој сеоби

Дело „Сеоба Срба под патријархом Арсенијем III Чарнојевићем", представља низ од четири сличне уљане слике српског реалисте Паје Јовановића које приказују Србе, како напуштају своју постојбину Стару Србију, током Велике сеобе 1690-1691. године. Прва верзија је изложена у згради Патријаршије у Београду, друга се налази у Народном музеју Панчево, а четврта у Конаку кнегиње Љубице у Београду, док се трећој верзији, нажалост, изгубио траг.

Сликар Паја Јовановић

Слика „Сеоба Срба" има култни статус у српској популарној култури, а неколико аутора сматра је једним од најбољих Јовановићевих дела.

Прву слику са темом Велике сеобе Срба је од Паје Јовановића наручио карловачки митрополит и патријарх српски Георгије Бранковић 1895. године, а требало је да буде приказана на Миленијумској изложби у Будимпешти следеће године. По мишљењу српског свештенства, то је требало да послужи легимитизацији српских захтева за верску аутономију и делимичну самоуправу у Аустроугарској, подржавајући тврдњу да су Срби напустили своју отаџбину по налогу Светог римског цара како би заштитили хабзбуршке границе.

Прва слика је завршена 1896. године са димензијама 380×580 cm, а нешто касније те године је представљена патријарху Геогрију. Незадовољан, патријарх је од Јовановића затражио да овој рад прилагоди у складу са ставом цркве о сеоби. Иако је Јовановић измену направио релативно брзо, он то није стигао да уради на време како би била приказана у Будимпешти и стога је морала бити приказана у Патријаршијском двору у Сремским Карловцима.

Јовановић је завршио укупно четири верзије слике, од којих су три преживеле. Прва верзија је изложена у згради Патријаршије у Београду, друга се налази у Народном музеју Панчево, а четврта у Конаку кнегиње Љубице у Београду. „Сеоба Срба" има култни статус у српској популарној култури, а неколико аутора сматра је једним од најбољих Јовановићевих дела.

Слика нам аутентично сведочи о једном пресудном историјском догађају као и историјском тренутку самог настанка дела, о развоју и стању у уметности и култури српског народа јужно и северно од Саве и Дунава, те стога представља веома вредно дело од националног значаја.

Патријарх српски Арсеније III је 1689. године подстицао Србе са простора Старе Србије на побуну против Османског царства и на подршку хабзбуршком упаду на Балкан. Хабзбурзи и Срби су 2. јануара 1690. године поражени у бици код Качаничке клисуре, после чега су почели да се повлаче на север, а за њима и хиљаде српских сељака, у страху од османске одмазде.

У српској историографији, овај догађај је познат као Велика сеоба Срба. Између 30.000 и 40.000 српских породица прешло је на хабзбуршку територију северно од Дунава.

Почетком деведесетих година XIX века, угарски званичници су најавили планове о одржавању Миленијумске изложбе у Будимпешти. Поставка, која је приређена 1896. године, била је намењена обележавању хиљадите годишњице мађарског освајања Карпатског басена, тиме потврђујући угарски „национални и територијални легитимитет" и мађарско „природно и историјско право у подручјима у којима су живели". Изложба је организована на Варошлигету, у Будимпешти, а поставке су подељене на дванаест различитих области, од којих је једна била визуелна уметност. Главни експонат изложбе била је слика „Освајање карпатског басена", коју је насликао најистакнутији мађарски историјски сликар Михаљ Мункачи, а била је изложена у згради Угарског парламента.

Изграђено је неколико павиљона у којима су приказивана културна и индустријска достигнућа немађарских народа који живе на подручју „земаља круне Светог Стефана у Аустроугарској", од којих је један био намењен Србима.

У пролеће 1895. године, по налогу митрополита карловачког и патријарха српског Георгија, Саборски синод Карловачке патријаршије упослио је младог реалисту Пају Јовановића да наслика „Сеобу Срба", са намером да то дело буде приказано као део српског павиљона. Патријарх Георгије је првобитно имао намеру да за сликара изабере Уроша Предића, али је он рекао да ће му бити потребне две године за завршетак дела. Јовановић је патријарха убедио да слику може да заврши за осам месеци, а за изложбу требало да наслика два дела, а од којих је друго дело било Вршачки триптих, који је наручио градски савет Вршца.

У очима свештенства, „Сеоба Срба" помогла би легализовању српских тежњи ка верској аутономији и делимичној самоуправи у Аустроугарској. Према званичном ставу Цркве, Леополд I је затражио да се Срби са подручја Старе Србије населе уз османско-хабзбуршку границу, како би створили тампон зону против даљих османских освајања и црквени великодостојници су намеравали да Јовановић својим делом одрази овај став. Дакле, слика је имала значајне политичке импликације.

Хабзбуршки Срби су сматрали да је договор између Леополда I и патријарха Арсенија легитимисао њихове тежње ка земљи коју су насељавали. Хрватски националисти су Србе називали „незваним гостима" који су, према њима, добили само Леополдово обећање аутономије, након што су се доселили у хабзбуршке земље. Циљ слике „Сеоба Срба" био је да испита историјске и политичке наративе које су прослеђивали мађарски и хрватски сликари, а чији су радови такође били изложени.

Синод је Јовановићу понудио могућност да себе представи као озбиљног историјског сликара, с обзиром на то да је предмет рада био догађај од међународног значаја и да је слика требало да буде изложена у страној престоници. Да би се осигурало да „Сеоба Срба" буде историјски веродостојна, Јовановић је проучавао аутентично средњовековно оружје, ношње и друге предмете, а касније је стечено значење уклопио у композицију. Такође је проучавао средњовековну историју, прикупио етнографске доказе и консултовао историчаре. Црква је од историчара и свештеника Илариона Руварца тражила да консултује Јовановића о историјским детаљима сеобе и да га прати током посете фрушкогорским манастирима, где је млади уметник с времена на време проучавао низ савремених извора и предмета из тог времена.

(Наставак у следећем броју)

Сеоба Срба Паје Јовановића, верзија слике урађена око 1896. године према првобитној замисли, изложена у Народном музеју Панчево

Српске судбине током револуције 1848/1849. године (18)

ФЕЉТОН

„У Мађарској постоји само једна нација!”

Царски доушник је наставио да пише свој дневник:

„Јефтимије Мургу био је заговарач самосталне румунске цркве, као и идеје да су Румуни директни потомци старих Римљана. Он је свесрдно радио и на томе да очисти румунски језик од словенских туђица и да уместо ћирилице уведе у употребу румунску латиницу.

Потом се присутнима обратио и домаћин. Његове енергичне речи плениле су пажњу свих слушалаца. Гожду је на крају своје свечане беседе истакао важност сарадње између Мађара и Румуна. Искрено речено, ја се томе нимало нисам радовао, али нисам толико ни очајавао. Био сам уверен да ће се тим проблемом око изненадне појаве такозване „румунско-мађарске слоге” ускоро позабавити и један од мојих поверљивих сарадника.

На крају састанка, пошло ми је за руком да Гождуа наговорим да саставимо један проглас који би што пре требало однети у уредништво листа „Jelenkor”. Домаћин се мало замисли, климну главом и са осмехом прихвати мој предлог. Проглас је ускоро састављен и достављен главном уреднику.

У среду, 22. марта, грабио сам према редакцији „Jelenkor”-а, који је претходног дана о Србима веома похвално извештавао:

„Ставивши на страну све оне међусобне напетости које су настале због употребе језика мањина, пештанска српска и грчка заједница су у обзир узеле интересе заједничке нам домовине, те су започеле формирање једне посебне војне јединице унутар јединствене нам националне армије” – писао је наивни публициста.

Нисам могао да поверујем својим очима. Господе, која будалаштина! Морао сам под хитно да учиним све како бих зауставио будуће штампање сличних написа.

Брзимице сам превео српске захтеве и једну опасну, провокативну будницу. Током преподнева журним кораком кренух у уредништво. Понео сам са собом преводе, али и оригинал штампаног примерка „Захтеванија народа србског” у седамнаест тачака, песму Јована Стерије Поповића „Устај, устај Србине, устај на оружје”, и будницу Јована Суботића „Чујте Срби, па се одзовите” штампане као летак.

Потражио сам уредника Михаља Хелмецијa, чије је оригинално презиме Бирбрауер. Ево још једног правог, исконског Мађара! Предао сам му рукопис и сав штампани материјал. У четвртак, 23. марта, на трећој страни „Jelenkor”-а објављени су захтеви Срба са оштрим коментаром уредника, без длаке на језику!

„Не желећи да изостану из општег јавног покрета, но истовремено и без жеље да се потпуно интегришу у исти покрет, окупивши се испод свог тешког барјака Срби су извели парадни дефиле по главним улицама пештанске вароши” – писао је Хелмецијев новинар – „Међутим, њихово клицање није наишло на масовни одзив. Разлог њиховог неуспеха садржан је у томе што се Срби представљају као посебна нација, која захтева fronte arrogante права у оквирима Мађарске. Те захтеве би за себе с правом могли да траже у Србији, где сваки слободан човек може себе сматрати припадником српске нације. Међутим, овде, у Мађарској, постоји само једна нација, а то је мађарска. Током мартовских дешавања, Мађари су својим мужевним наступом сваком народном слоју извојевали слободу и самосталност, тако да се Срби једино овдашњим Србима, или Рацима, могу називати. То нису смели да сметну с ума ни тада, када су у свом будаластом, претераном одушевљењу саставили петицију која је у многоме у супротности са грађанским начелима овога века.” (…)

Драгомир Дујмов

Михаљ Хелмеци, новинар

ВРЕМЕПЛОВ

10. децембра 1926. - Умро је Никола Пашић, један од најзначајнијих политичара у историји Србије и Југославије, оснивач и вођа Народне радикалне странке (1881-1926). Први пут је био председник владе Србије 1891, а од 1903. саставио је 22 владе у време три краља: Александра Обреновића, Петра и Александра Карађорђевића. Био је шеф делегације на Версајској мировној конференцији 1919-20.

10. децембра 1948. - Генерална скупштина УН је усвојила Универзалну декларацију о правима човека. Овај датум обележава се као Дан људских права.

11. децембра 1282. - Умро је цар Михаило VIII, оснивач последње византијске династије Палеолога (1259) и обновитељ царства након 57 година латинске окупације. Преместио је престоницу из Никеје у Цариград који је освојио 1261. и успешно се одупирао намерама Карла Анжујског и Млечана да успоставе Латинско царство. Наследио га је син Андроник II.

11. децембра 1858. - Светоандрејска скупштина извршила је смену династије у Србији збацивши кнеза Александра Карађорђевића. На престо је враћен Милош Обреновић, а за његовог наследника проглашен је његов син Михаило.

11. децембра 1888. - Скупштина Србије прихватила је устав који је предложила Народна радикална странка. Уставом који је писан по узору на белгијски устав од 1831, у Србији је први пут уведена парламентарна демократија.

11. децембра 1991. - У Мастрихту је потписан Споразум о монетарној и политичкој унији чланица Европске заједнице.

12. децембра 1918. – Српска војска је по завршетку Првог светског рата ушла у Земун, чиме је окончана двовековна владавина Хабзбуршке монархије у том граду.

12. децембра 1920. – Конституисана је Уставотворна скупштина Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца.

12. децембра 1940. – Краљевина Југославија је у Другом светском рату потписала с Мађарском пакт о вечном пријатељству, у намери да побољша односе с Немачком.

12. децембра 1958. – Умро је српски правник и историчар Слободан Јовановић.

12. децембра 1958. – Умро је српски математичар, астроном и геофизичар Милутин Миланковић.

13. децембра 1806. - Српски устаници су у Првом српском устанку ослободили београдску варош и натерали Турке да се повуку у Калемегданску тврђаву. Тврђава је освојена почетком 1807, а Турци су поново заузели Београд по слому устанка 1813.

13. децембра 1877. - Српски краљ Милан Обреновић је, на позив Русије објавио по други пут рат Отоманском царству. У марту 1878. рат је завршен мировним споразумом Русије и Турске у Сан Стефану, којим је Русија покушала да оствари премоћ на југу Балкана.

13. децембра 2002. - На самиту у Копенхагену Европска унија је одлучила да прими још 10 држава: Пољску, Чешку, Мађарску, Словенију, Словачку, Естонију, Летонију, Литванију, Кипар и Малту, почев од 1. маја 2004. године.

14. децембра 1995. – У Јелисејској палати у Паризу потписан је мировни споразум о окончању 44-месечног рата у Босни, који је постигнут 21. новембра у Дејтону, САД.

14. децембра 1998. – У оружаном нападу маскираних лица на кафић у центру Пећи на Косову убијена су шесторица младића српске националности.

15. децембра 1801. – Одметнути јаничари, које су предводили четворица београдских дахија Аганлија, Кучук Алија, Фочић Мехмед-ага и Мула Јусуф убили су београдског валију Хаџи Мустафа пашу и завели терор у Београдском пашалуку. Насиље је убрзало избијање Првог српског устанка 1804.

15. децембра 1914. – Ослобађањем Београда у Првом светском рату завршена је Колубарска битка. Победа за коју изузетне заслуге припадају команданту Прве армије генералу Живојину Мишићу, подигла је углед Србије међу савезницима и учврстила самопоуздање српске војске и народа.

Никола Пашић

НЕВЕН

Усавршавање просветара из Мађарске

Тандем-час у Земунској гимназији

За време јесењег распуста, у оквиру уобичајеног усавршавања просветних радника у нашој матичној земљи, наставници Српског образовног центра „Никола Тесла" у Будимпешти боравили су у Београду. Осим посете часовима и стручних консултација, са колегама из Србије одржан је и заједнички тандем-час у обновљеној, скоро усељеној згради Земунске гимназије. Валентина Вукмировић-Стефановић, професорка српског језика и књижевности Земунске гимназије, и Кристина Бекић, професорка српског језика и књижевности Српске гимназије „Никола Тесла" у Будимпешти, већ су пре неколико година имале заједнички пројекат, у оквиру којег су заједно организовале час књижевности посвећен Лази Костићу. Након успеха, договориле су се да ће наставити сарадњу.

Ове године су одржале заједнички час о Јакову Игњатовићу, хроничару Срба у Угарској. Сарадња две гимназије реализована је у одељењу 3-1. Уводни део часа одржала је професорка Валентина Вукмировић-Стефановић, у дијалошкој форми са ученицима, подсећајући их на обележја реализма, а унутар тога и на специфичности српског реализма са освртом на представника протореализма.

У другом делу часа, професорка Кристина Бекић говорила је о значају Јакова Игњатовића за српску заједницу, а и за већински народ у Мађарској. Уз презентацију и читањем одломака из Мемоара Јакова Игњатовића представила је друштвене и књижевне прилике у Угарској, у наставку анализирајући роман „Вечити младожења". Било је веома инспиративно за ученике да слушају излагање две професорке, као и обраћање директорке др Јованке Ластић, која је, такође, присуствовала часу и на крају говорила о Сентандреји као духовном центру српског народа у Мађарској. ■

Надметање младих у знању

Интерактивни квиз за гимназијалце

Током новембра месеца у организацији професора Српског образовног центра „Никола Тесла" у Будимпешти и представника Српског културног и медијског центра, на челу са директорком Зорицом Јурковић Ембер и њеним сарадником Митром Кркељићем, приређен је интерактивни „Паб квиз" општег знања за ученике наше гимназије. Квиз је одржан у просторијама „Српског венца" у Нађемезе улици.

Веома занимљива питања саставили су професори Српске гимназије „Никола Тесла": Ален Нађ и Невена Богићевић.

Квиз се састојао од пет различитих игара. Награда за прво место је била 4 JBL звучника. У квизу је учествовало шест екипа од по четири члана. Учествовала су одељења 11, 10. и 9. разреда. Екипа 9/ц се звала „Овчице".

Прва је била игра „на срећу". Циљ је био да покушамо да кажемо најприближнији број решењу. Питања су била из општег знања, нпр. „Колики проценат људи уплаћује осигурање на годишњем нивоу". Наша екипа је освојила један бод у овој игри.

Друга игра се састојала од двадесет пет питања општег знања. Имали смо само неколико секунди да се одлучимо за неки од понуђених одговора. Када смо завршили са свим питањима, папир са одговорима смо давали другој екипи у супротном смеру од казаљке на сату. Свака екипа је прегледала одговоре екипе десно од ње. Када смо завршили са прегледањем, враћали смо папир екипи од које смо га узели. После ове игре пласирали смо се на петој позицији.

За трећу игру је била потребна брзина. Приказиване су слике познатих личности из Србије и света. Члан екипе који препозна личност требало је, најбрже што може, да подигне руку и да се труди да буде први. Дати играч морао је рећи име и презиме личности са фотографије. Уколико је одговор био тачан, екипа је добила бод. Ако је неки играч знао само име, или само презиме, онда је та екипа добила пола бода. Неке од личности су били: Џони Деп, Џеј Кеј Роулинг, Драган Јовановић и др.

Четврта игра се састојала од општих питања из књижевне, ликовне, филмске и музичке уметности. Она се састојала се из три дела. Први део је садржао 20 питања са понуђеним одговорима. За свако питање нам је дато пар секунди за давање тачног одговора. По завршетку дела, прегледали су се одговори и рачунали бодови. Други део се састојао од погађања назива песме, или композиције, и имена и презимена њеног аутора или композитора. Трећи део је, такође, био везан за погађање имена, овога пута, филмова. Овде су пуштани исечци из познатих филмова.

Пета игра је садржала општа питања из области спорта. Било је 20 питања. Највише питања је било везано за фудбал, а најмање из атлетике и пливања. Питања су била, нпр. „Које године су Срби победили на европском првенству?"

Наше искрено мишљење је да је квиз био веома занимљив и узбудљив. Била је то уједно и добра прилика да се провежба тимски рад и провери знање кроз игру и забаву. Било је напето све време. Иако смо на крају завршили на петом месту, ипак може се рећи да је квиз био једно незаборавно искуство.

Посебно желимо да поменемо осећај када својој екипи донесеш бод, или два. То је било невероватно. Организација је била добра и надамо се да ће се и у будуће организовати овакви квизови. Уз квиз, било је обезбеђено богато и укусно послужење: роштиљ, салата, ајвар и сокови.

Ову веома успешну манифестацију финансијски је подржала Фондација „ Бетлен Габор".

Дуња Илић и Ања Танасковић, 9/ц

ЈЕСЕН У СРПСКОМ ВЕНЦУ

У оквиру Фестивала „Јесен у Српском венцу", како смо већ писали, Српски културни и медијски центар је до сада организовао низ културних активности, позоришну представу, изложбе, концерте и књижевне вечери. Због великог успеха прошлогодишњег Фестивала „Распуст у Српском венцу", и ове године ђаци Српске школе „Никола Тесла" у Будимпешти нису били заборављени. Током новембра месеца понуђене су им различите уметничке, забавне и едукативне активности.

Због великог броја заинтересованих девојчица и ове године је организована секција прављења накита. Гимназијалке су уложиле пуно труда да направе што лепше наруквице, које су могле да задрже. Три сата је брзо прошло у шивењу украсних перлица и усклађивању омиљених боја. Није било једностанво, али је свака девојчица поносно кући однела својих руку дело.

Следећа секција, такође, је била је посвећена ручном раду. Девојчице су показале своју умешност у украшавању и бојењу платнених торби. Поново је свака девојчица за успомену добила своју шарену торбу.

Најуспешнији је био интерактивни, такозвани „Паб квиз". Финансијску подршку за ове манифестације обезбедила је Фондација „Бетлен Габор" и Српска самоуправа пештанског VIII кварта.

К. П.

ИНФО

Српско позориште у Мађарској

ПОСЛЕДЊИ ДАН АЉОШЕ КАРАМАЗОВА

Ораторијска драма
по мотивима Ф. М. Достојевског

Субота, 11. децембар 2021. 19 ч.

Позоришна сала СПМ-а
1065 Будимпешта, Улица Нађмезе бр. 49

Резервације на телефон:
+36 30 428 0880
Цена улазнице: 4000 фт

Храм Св. великомученика Георгија у Будимпешти

РАСПОРЕД БОГОСЛУЖЕЊА ЗА ДЕЦЕМБАР 2021.

11. 12. субота – Вечерње	16.00 ч.
12. 12. недеља – Св. Литургија	10.00 ч.
18. 12. субота – Вечерње	16.00 ч.
19. 12. недеља – Св. Николај Мирликијски Чудотворац – Никољдан (Детињци)	
Св. Литургија	10.00 ч.
25. 12. субота – Вечерње	16.00 ч.
26. 12. недеља – (Материце)	
Св. Литургија	10.00 ч.

Јутрење се служи сваког дана у 8.00 часова.

Српска народносна самоуправа Ержебетвароша срдачно Вас позива на

ФОРУМ – СУСРЕТ СА ГРАЂАНИМА

14. децембра 2021. у 15.00 ч.

У Српском ђачком дому
(Будимпешта, Ул. Рожа бр. 5)

TERRA TRAVEL
Terra Travel, Gračanička 16
11000 Beograd, Srbija
+381 11 2632-921; +381 11 630-1591
Dežurni telefon: +381 64 802-6680
Telefon u Budimpešti: +36705047240
info@terratravel.rs | www.terratravel.rs

Представа СПМ-а у Текелијануму

Ванредни час српске књижевности

У пештанском Текелијануму одржана је представа Српског позоришта у Мађарској „Ванредни час српске књижевности“, у извођењу драмског уметника Јосип Маторица и Растка Гергева на хармоници. Ову манифестацију, коју је нешто раније имала прилику да види и публика у Тукуљи, организовала је Српска самоуправа у Чепелу.

Председник недавно основане Српске самоуправе XXI кварта, Стеван Семлер и потпредседник Ђура Нађ, поздравили су госте и уметнике. У трајању од једног школског часа, наш познати глумац је стиховима и песмом, својим изванредним извођењем уз пратњу хармонике, прошетао територијом бивше Југославије и представио нам познате српске песнике.

Маториц је ову представу назвао огледалом српске књижевности, за коју је он сакупио стихове песника о којима је учио за време свог школовања и који су, како он каже, остали у његовој души. Почео је са Бранком Радичевићем, а наставио епиграмима и стиховима Јована Јовановића Змаја, једног од најплоднијих песника српског романтизма. Наставио је љубавном песмом „Кроз поноћ нему“, великог боема Ђуре Јакшића, српског сликара, песника, приповедача, драмског писца и учитеља. Следећа станица је била Црна Гора и Петар Петровић Његош, па затим Босна и Херцеговину, са песмом „Емина“ Алексе Шантића. Маториц је затим казивао завршни „Епилог“ из „Екс понта“, Иве Андрића, српског књижевника и дипломате, добитника Нобелове награде за књижевност.

На крају овог „путовања“ представио српског књижевника и професора универзитета из Мађарске, др Петра Милошевића, песмама „Бог зна шта“ и „Каквим сам стазама“, из представе „Авала експрес“, у којој су препеви стихова мађарског кантаутора Тамаша Чеха, као и причом о Брижит Бардо на тавану, из Милошевићевог романа „Лондон Помаз“ и песмом „Стара вода“.

Ово занимљиво, поучно и забавно вече организовано је уз новчану помоћ Владе Мађарске и Фондације „Бетлен Габор“.

К. П.

Јосип Маториц и Растко Гергев

Ове седмице издвајамо следеће мултимедијалне садржаје:

ФОТО: Школско такмичење у рецитовању

ФОТО: Упознавање знаменитости Србије

ВИДЕО СНН-а: Пештанске зимске чаролије

ФОТО: Школско језичко такмичење у Батањи

Награда „Српском екрану“ за филм о Текелији

Аутор рубрике: Владимир Марковић

***Напомена: графички QR код можете скенирати било којом апликацијом са QR читачем (QR reader) или употребом сервиса Гугл сочиво (Google Lens)**

СРПСКЕ НАРОДНЕ НОВИНЕ
СРПСКЕ НАРОДНЕ НОВИНЕ.
www.snnovine.com

СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ – Лист Срба у Мађарској ✧ *Издавач:* Српско културно и медијско предузеће (ДОО-Кфт.) ✧ *За издавача:* **Зорица Јурковић Ембер** ✧ *Главни и одговорни уредник:* **др Драган Јаковљевић** ✧ *Финансијер:* Кабинет мађарског премијера (Miniszterelnökség) и Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. ✧ *Фоторепортер:* **Иван Јакшић** ✧ *Седиште редакције:* Nagymező u. 49, 1065 Budapest ✧ *Поштанска адреса:* Szerb Országos Önkormányzat, Szerb Hetilap, Falk Miksa u. 3, 1055 Budapest ✧ *Имејл уредништва:* **snnbudimpesta@gmail.com** ✧ Web: www.snnovine.com ✧ *Графички прелом листа:* Тибор Фуксел ✧ *За штампарију Szedéstükör Bt.:* Ференц Ибош ✧ Текстуалне прилоге и фотографије примамо искључиво у електронској форми. Уредништво задржава право лекторске обраде и скраћивања текстова у складу са расположивим новинским простором. ✧ СРПСКЕ НЕДЕЉНЕ НОВИНЕ су 2013. године награђене угледним друштвеним признањем – ВЕЛИКОМ ПЛАКЕТОМ УДРУЖЕЊА КЊИЖЕВНИКА СРБИЈЕ, за објективно и правовремено информисање, неговање српског језика и ћирилице и јачање веза српске заједнице у Мађарској са матичном државом Србијом и Удружењем књижевника Србије. ✧ HU ISSN 2061–0238

СЕЋАЊЕ

Свечаност у Сегедину

Парастос за жртве Великог рата

У организацији Црквене општине и Српске самоуправе из Сегедина, у недељу 21. новембра, у том граду су одржани Света литургија и парастос у српском храму, поводом Дана сећања на жртве Великог рата.

Према речима оца Далибора Миленковића, пароха сегединског, на Литургији су у олтару помагали Немања Миленковић, Теодор Радић, Максим Камбер и Марци Роцков. Беседа пароха о Великом рату одржана је после јеванђеља.

Отац Далибор се обратио сабранима пригодном беседом говорећи о значају жртве коју је наш народ дао на олтар слободе. После Свете литургије, на војничкој парцели српског гробља у Сегедину, одржан је помен, и кратак говор о сећању на смрт и Васкресењу, а затим и рецитације ученица Јоване Миленковић и Теодоре Камбер.

Уследило је полагање венаца у име Жупаније Чонград-Чанад (др Вера Карпати и Петер Закар), Црквене општине Сегедин (Јована Миленковић и Теодора Камбер), Самоуправе Срба у Мађарској (Вера Пејић Сутор), Сегединске српске самоуправе (Нада Малбашки и Сенад Емра), Сегединске српске заједнице (Боривој Рус, Миленко Радић и Андреја Мићић), Српске самоуправе из Деске (Кристифор Брцан), Српске самоуправе Новог Сентивана (Теодора Крунић Дунаи).

Отац Миленковић истиче да се посебно захваљује Српској самоуправи из Сегедина, на челу са Надом Малбашки и Фондацији „Бетлен Габор", на финансијској подршци. ■

УМЕТНОСТ

Изложба фотографија Ђорђа Шибалина

Одсјај ноћи на Хиландару

Љубитељима уметничке фотографије у Будимпешти, ТВ сниматељ и редитељ Ђорђе Шибалин представио је серију својих фото-записа које је начинио приликом боравка у манастиру Хиландар, на Атосу.

У просторијама Галерије „Круг" отворена је изложба „Одсјај ноћи на Хиландару", аутора Ђорђа Шибалина. Милан Ђурић, председник Удружења уметника „Круг", поздравио је присутне у име организатора изложбе и нагласио да је ова изложба припремана годину дана, у очекивању да се „сусретну права прилика и право време", како би се овај план реализовао. На неки начин, овом изложбом је отворен овај простор.

Фотографско-уметничка изложба Ђорђа Шибалина је, по Ђурићевим речима, подухват у којем су учествовали многи појединци и организације, да би на крају могли да остваре нешто сасвим посебно.

Присутнима се обратио и мајстор фотографије Бела Сабо, који је учествовао у реализацији изложбе. Бела се у име аутора захвалио свим присутнима што су и поред неповољне епидемиолошке ситуације успели да одвоје време и дођу на изложбу „Одсјај ноћи на Хиландару". Ако боље погледамо, како каже Бела, „три су мађарске истине, а Срби се љубе три пута".

- Ово отварање је троструки чин: једно је изложба господина Шибалина, друго је отварање ове галерије, а треће је то што Ђорђе слави 60. рођендан. Многи су се вероватно изненадили када су дошли у овај изложбени простор и помислили где је ту манастир. Аутор Ђорђе Шибалин није хтео да прикаже зидове грађевине, једног од најстаријих српских манастира, него осећај, атмосферу и ону веру коју је он тамо осетио, у Грчкој, на Атосу. У тој заједници је 20 манастира, који чувају најстарије православне обичаје – рекао је Бела Сабо и подсетио да су манастир Хиландар основали Свети Сава и Свети Симеон, али тада још не као свеци.

Након тога, Сабо је представио публици аутора изложбе, Ђорђа Шибалина, који је рођен у Сантову, на југу Мађарске. Средњу школу је завршио у пештанској Српскохрватској гимназији, а у Загребу дипломирао на Академији сценских уметности, као редитељ и сниматељ. Професионалну каријеру започео је у Печују, у локалном студију, а већ низ година је члан Српске редакције Мађарске телевизије, односно сарадник емисије „Српски екран".

- Била ми је велика част када су ме потражили пре годину дана, јер постоји један материјал, и предложили да једну озбиљну изложбу направимо овде. Када сам добио дигиталне фајлове, зачудио сам се. Разговарао сам са Ђорђем лично и преко телефона, и тада сам рекао да је овим радовима место овде, на зиду – каже Сабо.

Према његовим речима, ово је заправо исповест једног визуелног уметника, укомпонована у боје, у атмосферу, у светлост. Кренувши од зеленкастих ноћних нијанси и неона, појављују се топлије, смеђе нијансе.

- Свако од нас има неку посебну везу са ватром. Те топлије боје се појављују овде. Када уђемо у цркву, сусрећемо се са тим светлом у једној атмосфери светла свећа. Ђорђе је био довољно храбар да устане јако рано, пре него што сунце изађе, а у то доба се појављују те интересантне плаве нијансе на небу. Струка то зове „блу арт", а ја више волим израз „свитање". И стижемо преко овог свега у ову просторију, где смо се окупили. И ту се, заправо, затворио тај мистични круг, у којем креће аутор и стиже до публике. Прихватите са љубављу Хиландар, Ђорђа Шибалина! – завршио је своје излагање Сабо.

Присутнима се обратио и Ђорђе Шибалин, који је изразио жељу да демистикује све ово што је у уводном делу његов пријатељ и цењени уметник говорио. То је, како сам каже, била једна ноћ у Хиландару, једно јутро када су у три сата ушли у храм, у којем је почела јутарња литургија.

- Смењују се монаси и то се све дешава уз једну свећу, уз пламичак – каже Шибалин и додаје:

- И онда сам схватио да оно што сам намерио да урадим, нећу моћи да урадим по овом светлу, па сам отишао напоље да сликам зору, да дочекам то јутарње светло. Током тог чекања могао сам дати наслов: „Чекање на светло", или „Чекање на јутро". Онда сам преместио у камери сва подешавања наопачке, да бих нешто ипак урадио, и захваљујући томе, након посматрања и одабира одређених детаља, склопила се целина – рекао је, поред осталог, аутор изложбе.

Шибалин се на крају захвалио Марку Папу на изузетном доприносу и стварању пратеће музике („Пој анђела"), као и I, IV, V, XIII и XIV кварту Будимпеште и Српској самоуправи у Будимпешти, без чије финансијске помоћи овај подухват не би могао да се оствари.

Присутни су у наставку вечери могли да уживају у изложеним фотографијама, а изложба ће за све заинтересоване бити отворена до краја године у Галерији „Круг", радним данима и суботом од 11 до 19 часова.

М. А.